

פרשת וארא – ראשון

(ב) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה בַּמַּלְאָכִים יְיָ, עִם מֹשֶׁה; וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה:

כס"א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה: דָּבַר אֶתוֹ מִשְׁפָּט עַל שֶׁהִקְשָׁה לְדַבֵּר וּלְדַבֵּר לָמָּה הִרְעוּתָהּ לָעַם הַזֶּה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה': נֶאֱמַן לְשֵׁלֶם שָׂכָר טוֹב לְמַתְהַלְכִים לִפְנֵי. וְלֹא לַחֲנָם שְׁלַחֲתִיךָ כִּי אִם לָקִים דְּבָרִי שְׁדַבְּרָתִי לְאַבֹּת הָרָאשׁוֹנִים. וּבְלִשׁוֹן הַזֶּה מְצִינוּ שֶׁהוּא נִדְרָשׁ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת אֲנִי ה' נֶאֱמַן לְהַפְרֹעַ. כִּשְׁהוּא אוֹמֵר אֶצֶל עֹנֵשׁ כְּגוֹן וּחְלָלָת אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה' וּכְשֶׁהוּא אָמַר אֶצֶל קִיּוֹם מִצּוֹת כְּגוֹן וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וְעִשִׂיתֶם אוֹתָם אֲנִי ה' נֶאֱמַן לִתֵּן שָׂכָר:

(ג) וַאֲרָא אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדִּי וְשָׁמִי יְיָ, לֹא לָהֶם:

כס"ב וַאֲרָא: אֵל הָאֲבֹת: בְּאֵל שַׁדִּי: הַבְּטַחְתִּים הַבְּטַחְתִּי וּבְכָלֵן אֲמַרְתִּי לָהֶם אֲנִי אֵל שַׁדִּי: וְשָׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם: לֹא הִודַעְתִּי אֵין כְּתִיב כָּאֵן אֲלֹא לֹא נִודַעְתִּי לֹא נִכְרַתִּי לָהֶם בְּמַדַּת אֲמַתִּית שְׁלִי שְׁעָלֶיהָ נִקְרָא שְׁמִי ה' נֶאֱמַן לְאַמַּת דְּבָרִי שֶׁהָרִי הַבְּטַחְתִּי וְלֹא קִיַּמְתִּי:

(ד) וְגַם הִקְמַתִי אֶת־בְּרִיתִי וְאֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיהֶם אֲשֶׁר־גָּרוּ בָּהּ:

כס"ג וְגַם הִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי וְגו': וְגַם כְּשֶׁנִּרְאִיתִי לָהֶם בְּאֵל שַׁדִּי הִצַּבְתִּי וְהַעֲמַדְתִּי בְּרִיתִי בִּינִי וּבִינֵיהֶם: לִתֵּת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן: לְאַבְרָהָם בְּפָרֶשֶׁת מִלֵּה נֹאמַר אֲנִי אֵל שַׁדִּי וְגו' וְנִתְּנִי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֶת אֶרֶץ מִגְוִרֶיךָ. לִיִּצְחָק כִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵל וְהַקִּימוֹתִי אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם וְאוֹתָהּ שְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם בְּאֵל שַׁדִּי אֲמַרְתִּי לִיַּעֲקֹב אֲנִי אֵל שַׁדִּי פָּרָה וּרְבָה וְגו' וְאֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר וְגו' הָרִי שֶׁנִּדְרַתִּי לָהֶם וְלֹא קִיַּמְתִּי:

(ה) וְגַם | אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת־נֶאֱקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִידִם אֹתָם וְאֶזְכָּר אֹתָם יְיָ:

כס"ד וְגַם אֲנִי: כְּמוֹ שֶׁהִצַּבְתִּי וְהַעֲמַדְתִּי הַבְּרִית יֵשׁ עָלֵי לָקִים. לְפִיכָךְ שָׁמַעְתִּי אֶת נֶאֱקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנוֹאֲקִים: אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִידִם אֹתָם וְאֶזְכָּר: אוֹתוֹ הַבְּרִית. כִּי בַּבְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים אֲמַרְתִּי לוֹ וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִכִּי:

(ו) לָכֵן אָמַר לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֹתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֹתְכֶם מֵעַבְדֵּיהֶם וְגִאֲלֹתִי אֹתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים:

כס"ה לָכֵן: ע"פ אוֹתָהּ הַשְּׁבוּעָה: אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה': הַנֶּאֱמַן בְּהַבְּטַחְתִּי: וְהוֹצֵאתִי אֹתְכֶם: כִּי כֵן הַבְּטַחְתִּי וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרוּכֵשׁ גְּדוֹל: סִבְלַת: טוֹרַח מִשָּׂא מִצְרַיִם:

(ז) וְלִקְחֹתִי אֹתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעוּתָם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֹתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם:

(ח) וְהִבֵּאתִי אֹתְכֶם אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדִי לִתֵּת אוֹתָהּ לְאַבְרָהָם לִיִּצְחָק וְלִיַּעֲקֹב וְנִתְּנִיתִי אוֹתָהּ לָכֶם מוֹרֶשֶׁה אֲנִי יְהוָה:

כס"ו נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי: הָרִימוֹתֶיהָ לְהַשְׁבֵּעַ בְּכֹסְאִי:

(ט) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בֶּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה מִקְצֶר רוּחַ וּמִעֲבֹרָה קָשָׁה:

כס"ז וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה: לֹא קָבְלוּ תַנְחוּמִין: מִקְצֶר רוּחַ: כָּל מִי שֶׁהוּא מִיִּצֵּר רוּחוֹ וּנְשִׁימָתוֹ קָצְרָה וְאִינוּ יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ בְּנִשְׁימָתוֹ. קָרוֹב לְעִנְיָן זֶה שֶׁמַּעֲתִי בְּפָרֶשֶׁה זוֹ מְרַבֵּי בְרוּךְ בְּר' אֲלִיעֶזֶר וְהִבִּיא לִי רֵאִיָּה מִמִּקְרָא זֶה בַּפֶּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֶם אֶת יָדִי וְאֶת גְּבוּרָתִי וַיִּדְעוּ כִּי שְׁמִי ה'. לְמַדְנֹו כִּשְׁהִקְבִ"ה מֵאֲמַן אֶת דְּבָרָיו אֶפְלוּ לְפִוְרַעֲנוֹת מוֹדִיעַ שֶׁשְּׁמוֹ ה' וְכָל שֶׁכֵּן הָאֲמָנָה לְטוֹבָהּ. וּרְבוּתֵינוּ דִּרְשׁוּהוּ לְעִנְיָן שֶׁל מַעֲלָה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לָמָּה הִרְעוּתָה אָמַר לוֹ הַקְבִ"ה חֲבַל עַל דֹּאבְדִין וְלֹא מִשְׁתַּפְּחִין יֵשׁ לִי לְהִתְאוּנֵן עַל מִיתַת הָאֲבֹת הָרַבָּה פְּעָמִים נִגְלִיתִי אֲלֵיהֶם בְּאֵל שַׁדִּי וְלֹא אָמְרוּ לִי מָה שֶׁמָּךְ וְאוֹתָהּ אֲמַרְתָּ מָה שְּׁמוֹ מָה אוֹמֵר אֲלֵיהֶם: וְגַם הִקְמַתִי וְגו': וּכְשֶׁבִקֵּשׁ אַבְרָהָם לְקַבּוֹר אֶת שָׂרָה לֹא מָצָא קֶבֶר עַד שֶׁקָּנָה בְּדָמִים מְרֻבִּים וְכֵן בִּיִּצְחָק עֲרַעְרוּ עָלָיו עַל הַבְּאֻרוֹת אֲשֶׁר חָפַר. וְכֵן בִּיַּעֲקֹב וַיִּקֵּן אֶת חֶלְקֵת הַשָּׂדֶה לְנִטּוֹת אֶהְלוּ וְלֹא הִרְהֲרוּ אַחֵר מְדוּתִי וְאוֹתָהּ אֲמַרְתָּ לָמָּה הִרְעוּתָהּ. וְאֵין הַמְדָּרֶשׁ מִתִּישָׁב אַחֵר הַמִּקְרָא מִפְּנֵי כַּמָּה דְּבָרִים אַחַת שֶׁלֹּא נֹאמַר וְשְׁמִי ה' לֹא שָׁאֲלוּ לִי וְא"ת לֹא הוֹדִיעֶם שֶׁכָּךְ שְׁמוֹ הָרִי תַחֲלָה כְּשֶׁנִּגְלָה לְאַבְרָהָם בֵּין הַבְּתָרִים נֹאמַר אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וְעוֹד הֵיאָךְ הַסְמִיכָה נִמְשַׁכֶּת בְּדְבָרִים שֶׁהוּא סוֹמֵךְ לְכָאֵן וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי וְגו'. לָכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. לָכֵךְ אֲנִי אוֹמֵר יִתִּישָׁב הַמִּקְרָא עַל פְּשׁוּטוֹ דְּבַר דְּבוּר עַל אוֹפְנֵי וְהַדְרָשׁ תִּדְרָשׁ שֶׁנֹּאמַר הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כְּאֵשׁ נֶאֱמַר ה' וּכְפִישׁ יְפוּצֵץ סֹלַע מִתַּחֲלָק לְכַמָּה נְצוּצוֹת:

(י) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמַלְאָכֵי יְיָ, עִם מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

(יא) בֹּא דַבֵּר אֶל־פְּרַעְיָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּשְׁלַח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְצוֹ:

(יב) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לֵאמֹר הֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־שָׁמְעוּ אֵלָי וְאִיךָ יִשְׁמַעְנִי פְּרַעְיָה וְאֲנִי עֶרְל שִׁפְתָּיִם:

כס"ח וְאִיךָ יִשְׁמַעְנִי פְּרַעְיָה: זֶה אַחַד מֵעֲשָׂרָה ק"ו שְׁבִתוֹרָה: עֶרְל שִׁפְתָּיִם: אִטּוֹם שִׁפְתָּיִם. וְכֵן כָּל לִשׁוֹן עֶרְלָה אֲנִי אוֹמֵר שֶׁהוּא אִטּוֹם. עֶרְלָה אֲזַנָּם אִטּוֹמָה מִשְׁמוּעַ. עֶרְלִי לֵב אִטּוֹמִים מִהִבִּין. שֶׁתָּה גַם אֶתָּה וְהָעָרֶל. וְהָאִטּוֹם מִשְׁכָּרוֹת כּוֹס הַקָּלָלָה (נ"א הַתְּרַעֲלָה). וְעֶרְל בֶּשֶׂר שֶׁהִגִּיד אִטּוֹם וּמִכּוֹסָה בָּהּ. וְעֶרְלָתָם עֶרְלָתוֹ עָשׂוּ לוֹ אוֹטָם וְכִסּוּי אִסּוּר שִׁיבְדִיל בְּפָנָי אֲכִילָתוֹ. שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיוּ לָכֶם עֶרְלִים אִטּוֹם וּמִכּוֹסָה וּמוֹכְדֵל מְלֹאכְלוֹ:

(יג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹת פְּרַעְיָה מֶלֶכְא דְּמִצְרַיִם, לֵאפְקָא יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

כס"ט וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֵל אַהֲרֹן: לְפִי שֶׁאָמַר מֹשֶׁה וְאֲנִי עֶרְל שִׁפְתָּיִם צָרָף לוֹ הַקְבִ"ה אֶת אַהֲרֹן לְהִיּוֹת לוֹ לָפָה וּלְמַלְיָץ: וַיִּצְוֶם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: צִוּם עָלֵיהֶם לְהִנָּהִיגֶם בְּנִחַת וּלְסַבּוֹל אוֹתָם: וְאֵל פְּרַעְיָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם: צִוּם עָלָיו לְחַלּוֹק לוֹ כְּבוֹד בְּדְבָרֵיהֶם זֶה מִדְּרָשׁוֹ. וּפְשׁוּטוֹ צִוּם עַל דְּבַר יִשְׂרָאֵל וְעַל שְׁלִיחָתוֹ אֶל פְּרַעְיָה. וְדַבֵּר הַצּוּוִי מֵהוּ מִפּוֹרֶשׁ בְּפָרֶשֶׁה שְׁנִיָּה לְאַחַר סֵדֶר הַיַּחֲסָא אֲלֹא מִתּוֹךְ שֶׁהִזְכִּיר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַפְסִיק הָעִנְיָן בְּאֵלָהּ רֵאשִׁי בֵּית אַבְוֹתָם לְלַמְּדֵנוּ הֵיאָךְ נוֹלְדוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְמִי נִתְיַחֲסוּ: